

Rajko Šugman

Moji spomini na profesorja Franca Pedička

Izvleček

Vabilo na znanstveno-strokovni posvet o prof. dr. Francu Pedičku in športni kulturi Slovencev je svojevrsten izziv s tremi možnimi pristopi: (1) lahko bi razpredal misli o prof. Pedičku kot osebnosti, (2) razpravjal o športni kulturi Slovencev ali (3) analiziral vpliv prof. Pedička na športno kulturo Slovencev danes. Odločil sem se za prvi pristop, saj je bila to tudi želja organizatorja. Po drugi strani nimam dovolj relevantnih podatkov, da bi lahko na znanstveni podlagi razpravljal o drugem in tretjem pristopu, za kaj takega je tudi čas od sklica do izvedbe posveta prekratek. Športna kultura Slovencev in Pedičkov vpliv na športno kulturo Slovencev danes sta poleg tega tudi bolj v pristojnosti športnih sociologov in psihologov. Če bi skušal omenjena sklopa sam razčlenjevati, bi bila to popolna špekulacija, ki ne bi prinesla nobenih dejstev za znanost. Zato bo moj prispevek izključno poljudno strokoven, brez raziskovalne metodologije in navajanj virov, ki jih zahteva znanstveni pristop.

My memories of Prof. Franc Pediček

Abstract

The invitation to a scientific-expert conference on Prof. Dr. Franc Pediček and the sport culture of Slovenians is a special challenge involving three possible approaches: I could (1) deliberate on Prof. Pediček as a person; (2) discuss the sport culture of Slovenians; or (3) analyse the influence of Prof. Pediček on the sport culture of Slovenians today. I decided on the first approach since this was also the wish of the organiser. On the other hand, I do not have enough relevant information allowing me to scientifically discuss the second and third approaches and there was also not enough time from the invitation to the implementation to do such things. The sport culture of Slovenians and Pediček's influence on the sport culture of Slovenians today are more in the domain of sport sociologists and psychologists. If I had attempted to analyse the two approaches, it would have been complete speculation that would not contribute any new facts to science. Therefore, my contribution will be of a popular-scientific nature, lacking all the research methodology and a list of sources as required in a scientific approach.

Da ne bi bilo nesporazumov, moram uvodoma poudariti, da sem prof. Pedička cenil in ga še vedno izjemno cenim. Kot osebnost in kot pisca številnih del, zlasti s področja pedagogike, ki je bila jedro njegovega strokovnega in znanstvenega delovanja. Strinjam se z mislijo, ki jo je ob Pedičkovi smrti zapisal dr. Zoran Jelenc, da je bil „pedagog z vsem svojim srcem in dušo“. To je mogoče potrditi z obsežnim opusom Pedičkovih del, navedenih v Cobissu, obenem pa tudi z vsemi tistimi deli, ki omenjajo (kot geslo) dr. Franca Pedička (glej *Kdo je kdo za Slovence*, 1993, str. 173; *Enciklopedija Slovenije*, 1994/8, str. 293; *Osebnosti* 2008, str. 810).

Človek dobi občutek, da so avtorji tekste o Pedičku prepisovali, poleg tega so njegovemu delu v športu namenjali premalo pozornosti. Celo Pedičkovo najpomembnejše delo na področju športa najdemo med 'nerazporejenimi teksti Cobissa'. Mar si glede na svoj opus pedagoških del ni zaslužil obsežnejšega zapisa? Za nameček so vsi citirani viri o Pedičku izšli šele po

osamosvojitvi Slovenije! In še: kadrovska služba naše fakultete mi je sporočila, da o Pedičku v arhivu ni nobenega dokumenta! Zanimivo!

Pedička sem kot študent druge generacije Višje šole za telesno vzgojo spoznal že v prvem letniku, torej v šolskem letu 1954/55, ko nam je predaval občo psihologijo, kasneje tudi občo pedagogiko in nekaj mladinske psihologije. O športni psihologiji in znanstveno-raziskovalnem delu (vem, da je o tem predaval mnogo kasneje drugim generacijam) nisem od Pedička slišal niti besede. Od takrat bo kmalu preteklo 60 let in vendar se spominjam, da je imel izborni jezik in da je bil izjemno kultiviran človek. Prišel je v 'drvarnico' (tisti učilnici na Taboru nismo rekli drugače), se usedel za mizo, odprl svojo torbo, si obrisal očala, pogledal študente izpod očal in začel predavati.

Pediček je bral iz svojih zapiskov in le tu in tam je pogledal po učilnici ter komentiral kakšno svojo misel.

Dr. Rajko Šugman med razpravo.

Foto: Bogdan Martinčič

Mi, nadobudni mladi študenti, pa smo pisali kot 'norci,' dokler nismo končno obupali in naložili kolegici Neži Černe (por. Novak, telovadka, olimpijka v Londonu leta 1948), naj si zapiše vse, kar bo govoril profesor. To je z velikim veseljem storila in po predavanjih, očitno doma, izdelala zapiske, ki je bil vsem nam izjemen študijski pripomoček. Ne spominjam se, da bi študenti med predavanji s profesorjem kdaj razpravljali o kakšnem problemu ali dilemi. A ničesar slabega nisem videl v takem Pedičkovem podajanju učne snovi; tudi mnogi univerzitetni učitelji na drugih fakultetah (akademiki, svetovni priznani strokovnjaki ipd.) so predavali tako, da so brali iz svojih knjig, pa vendarle so bili svetovno priznani znanstveniki in profesorji. Tak način predavanj je poznal tudi akademik dr. Anton Trstenjak, s katerim sva se veliko pogovarjala o športu in tudi o predavanjih.

Razumljivo je, da so tudi ti prvi zapisi Pedičkovih predavanj našli mesto v njegovih kasnejših treh knjigah *Pogledi na telesno vzgojo, šport in rekreacijo*. Vem, Pediček je v času službovanja na Višji in zatem na Visoki šoli zelo spremenil podajanje učne snovi. To trdim tudi iz lastnih izkušenj, saj sem bil kot delavec na Okrajni zvezi za telesno kulturo Ljubljana in kasneje na Šolskem centru za telesno vzgojo odgovoren za šolanje in strokov-

no izpopolnjevanje trenerjev in kadrov drugih profilov. Profesor se je rad odzval mojim vabilom, zato je velikokrat predaval pod borovci v taboru zveze oziroma centra v Rovinju. Še danes ga vidim, kako poskuša na koncu dolge zelene mize ali naslonjen na bor mladim 'vcepiti' nekaj svojih pomembnih pogledov na šport. Mislim, da vsi niso doumeli njegovih misli; tečajniki so bili premladi za profesorjeva globoka razglabljanja. Ko sva o tem govorila, mi je odvrnil v zanj značilnem pedagoško-filozofskem slogu: „Morda pa bo vendarle komu kaj ostalo!“

S profesorjem sva se dobro razumela in med nama ni bilo nobenih 'trkov', saj (naj to ne zveni neskromno) sem dobil pri njem zelo visoke izpitne ocene. Morda je bilo moje znanje tudi posledica dejstva, da sem končal učiteljske, kjer so mi pedagogiko in psihologijo 'vcepili' kot najpomembnejšo učno snov (med drugimi sem poslušal tudi znamenitega dr. Gustava Šiliha). Morda je bil prav to razlog, da sva z dr. Pedičkom drug drugega spoštovala in mnogo let kasneje tudi osebno sodelovala.

Moja najpomembnejša srečanja s profesorjem segajo na popolnoma drugo področje: na sestankovanje tako imenovanega Sveta višje in kasneje nekaj časa tudi visoke šole. Kolegi so me izvolili v ta svet, da bi zastopal

naša skupna študentska stališča v organu, ki naj bi na 'šoli' odločal o vsem. Bil sem 'zelenec', kot bi danes rekli, in sem modra razglabljanja učiteljev največkrat le poslušal. V razpravah med njimi sem čutil iskric v zraku, kajti na eni strani je s svojimi stališči izstopal Pediček (največkrat se mu je pridružil dr. Alojzij Šef, tu in tam pa tudi prof. Drago Ulaga), na drugi strani pa so bili vsi drugi. Dolgo časa nisem dojel te 'igre', ki pa je vendarle imela še kako velik vsebinski pomen. Po mnogo letih sem razvozlal takratne njihove trke.

Za kaj je šlo? Vsi učitelji, ki so sodelovali v razpravah na sejah, so izhajali iz srednje fizikalne šole. Imeli so dokončano kvečjemu beograjsko Visoko šolo za telesno vzgojo, mnogi še manj. V tem zboru sta izstopala dva: Pediček in Šef (vloga Draga Stepišnika kot zgodovinarja se mi ni zdela tako pomembna), ki sta prihajala z drugih fakultet (filozofske in medicinske!). Včasih je bil 'spopad' hud, kar smo občutili zlasti študenti, ker so mnogi učitelji menili, da smo študenti še dijaki srednje fizikalne šole, in niso bili sposobni narediti miselnega preskoka niti v predavanjih niti v odnosu do študentov. Ne gre pozabiti, da je bil pri nas v tistem času še kako prisoten 'sokolski' sistem, ki je 'padel' šele šest let kasneje na I. kongresu telesne kulture. Pediček (namenoma ne govorim o nazivih, ker ne vem, kakšne nazive so učitelji v tistem času imeli) se je zavzemal za poglobljeno učno snov, obogateno z mejnimi področji športa, starejša generacija učiteljev (na podlagi učenja v srednji fizikalni šoli) pa za dril, za prakso, telovadbo v starem pomenu besede.

Pedičkove besede so bile naravnane tudi v smer bodoče visoke šole in na začetek raziskovalnega dela, brez katerega višja šola pač ne bo prerasla v visoko šolo oz. fakulteto. Večkrat je omenjal psihološko metodologijo raziskovalnega dela, ki je v tistih časih prevladovala. In kot sem že zapisal: v tistih letih po drugi svetovni vojni nisem dojel vseh teh nasprotij, ker sem sam imel premalo znanja o tem. Šele mnogo kasneje sem razu-

mel vsebinski in konceptualni pok. Pedičkove misli so se uresničile mnogo kasneje, sam pa je po nekaj letih predavanj na visoki šoli to šolo zapustil in nikoli več ni prestopil praga te stavbe (kot še dva druga učitelja ne!). Posvetil se je svoji največji ljubezni – pedagogiki.

In kaj je meni osebno dal Pediček? Veliko spoznanj za življenje; med vsemi pa mi je za vedno ostal v spominu njegov stavek, ki sem ga več kot 25 let dela na fakulteti vsako študijsko leto ponovil študentom prvega letnika. Parafraziram: „Ne hodite skozi življenje kot fijakarski konji. Na svetu je še veliko stvari, ki jih tudi kot bodoči športni pedagogi morate spoznati in uveljaviti.“ Meni, ki sem sicer zrasel v nekem popolnoma drugem kulturnem okolju (kot je šport), je le izostril pogled na kulturo v najširšem pomenu besede. In ko se sprehajam po Grabnu in Hoffburgu ter gledam kočijaže ter 'fijakarske konje', ki drug za drugim stojijo in vidijo le v eno smer, se vedno spomnim na Pedička. Ali bo tudi moj nasvet študentom prvega letnika obrodil sadove? Ne vem, ali sem k temu sam kaj pripomogel, sem pa vedno zelo vesel, ko me v kateremkoli hramu kulture pozdravi mlajša oseba. Nisem si zapomnil obrazov vseh svojih nekdanjih študentov, vendar vem, da so bili prav ti verjetno nekoč navzoči na moji prvi učni uri. In še posebej sem vesel, če so ti študenti prihajali s podeželja, kjer niso imeli možnosti za takšno kulturno udejstvovanje, kot ga nudi Ljubljana.

Razmišljam, v čem je najpomembnejši prispevek Pedička, ki ga je dal (ob predavanjih, svojem delu in knjigah) študentom? Prepričan sem, da pri bodočih športnih pedagogih ni razmišljal le o njihovem delu pri razvoju (dvigu) splošne športne kulture Slovencev. Mislim, da je razmišljal mnogo širše – filozofsko in vizionarsko. Njegovi študenti naj bi sami s svojim delom, širokim znanjem in bogato dejavnostjo v družbi prispevali k uveljavitvi športa kot splošne kulturne vrednote naroda. To sem poskušal vse svoje življenje uresničevati tudi sam in tako odpravljati tabuje morebitnih fijakarskih konjev ter prenašati Pedičkovo misel iz roda v rod.

dr. Rajko Šugman, redni prof. v pokoju
Zaslužni prof. Univerze v Ljubljani
rajko_sugman@t-2.net